

МІЖНАРОЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ

студент гр. МК-21 Біленко В. О.

У XIX та XX сторіччях дослідники суспільних питань та активісти з розвитку визнали величезний потенціал людей. Вони «кинули виклик» міфу про те, що громадяни є лише отримувачами благ від держави. Серед них був Фрідріх Вільгельм Райффайзен (Німеччина), який у 1864 році висунув ідею створення кооперативів, яка з часом перетворилась у всесвітній рух. Його концепція ґрунтувалась на самодопомозі, самоврядуванні та особистій відповідальності. Карл В. Дойч (Karl Wolfgang Deutsch) у 1950-х роках визначив соціальну мобілізацію як процес змін, що відбуваються серед значної частини населення у країнах, які через зміни у мисленні та поведінці людей переходять від традиційного до сучасного способу життя. 1950-ті та 1960-ті роки також відзначились впровадженням та просуванням ідеології розвитку громади у багатьох містах США, Великобританії, Німеччини та інших європейських країн. Ця ідея означає зміни у відносинах між пересічними громадянами та людьми при владі, і передбачає участь пересічних громадян у вирішенні питань, що стосуються їх життя. Вона починається принципом, що в будь-якому суспільстві є багаті знання та досвід, який, якщо його використовувати творчо, може бути спрямований у колективні дії задля досягнення бажаних цілей громад.

Продовольчо-сільськогосподарська організація (структура ООН – FAO) у середині 1970-х років провела експеримент з пошуку механізму самопомогі задля подолання бідності шляхом розширення соціальних, економічних та екологічних можливостей. Успіх FAO привів до застосування експерименту у багатьох країнах світу протягом 1980-х – 1990-х років за підтримки інших відділень ООН, таких як ПРООН, ЮНІСЕФ, ВООЗ, Фонд народонаселення ООН та UNCDF. Експеримент мав кілька цілей, що стосувались людського життя: від індивідуального розвитку/розвитку домашнього господарства до розвитку на рівні громади; від соціального (наприклад, питання охорони здоров'я, освіти) до економічного розвитку (мікро-фінансування, підприємства) та питань охорони навколишнього середовища (управління природними ресурсами).

Цей досвід мав значний вплив на підготовку рекомендацій щодо сталого розвитку під час Всесвітнього самміту з соціальних питань у Ріо-де-Жанейро (1992 рік) та Всесвітнього самміту з соціальних питань у Йоганнесбургу (2002 рік). За необхідну умову сталого людського розвитку ці псаміти взяли обов'язкову участь громад/людей на всіх рівнях. Як основу забезпечення участі населення у місцевому сталому розвитку вони рекомендували публічно-приватні партнерства. За такого принципу, люди займають центральне місце в плануванні і здійсненні діяльності з метою розвитку, а публічний та приватний сектори допомагають їм як партнери з розвитку. Задля забезпечення процесу прийняття рішень «знизу-догори» та участі у ньому громадян, було рекомендовано створити відповідні ради на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Історія застосування соціальної мобілізації засвідчила, що цей підхід виявився ефективним: у сільських і міських регіонах; при створенні та підтримці комунальних інфраструктур; у секторі охорони навколишнього середовища, наприклад, управлінні природними ресурсами (ліси, водні ресурси, тощо); у соціальному секторі, наприклад, секторі охорони здоров'я; у економічному секторі, наприклад, мікро-фінансуванні, у малих підприємствах, страхуванні; у питаннях людської безпеки/людського розвитку, такі як подолання бідності, реабілітація після катастроф, профілактика ВІЛ/СНІДу, соціальна толерантність, згуртованість та інтеграція; при ефективному управлінні розвитком

територій та громад; у системних питаннях розвитку, таких як тендерна рівність та молодіжна політика; для надання сталих недорогих послуг місцевому населенню.

Можна виділити такі важливі уроки із світового досвіду застосування підходу соціальної мобілізації: люди в усьому світі мають бажання та спроможність допомогти самим собі для покращання свого добробуту; підхід самопомоги та соціальної мобілізації часто не був ефективним за наявності домінуючого лідерства або слабких НУО; деяким сильним НУО вдалось успішно вплинути на поширення підходу на національному рівні. Проте надмірні амбіції щодо широкомасштабного поширення не мали успіху внаслідок браку адекватних та відповідних людських ресурсів і фінансових обмежень; державне втручання в процеси соціальної мобілізації має обмежений успіх внаслідок політизації, бюрократії, браку почуття власності, браку прозорості, процесу прийняття рішень “згори-донизу”; історії успіху були помічені у випадках розвитку партнерства між групами самопомоги та іншими агенціями з розвитку (напр., місцева влада, спеціалізовані організації); успіх і сталість залежать від рівня власності серед громад-вигодонабувачів.

Науковий керівник: доц. Петрушенко Ю. М.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 103-105.